

S' ENCRUIA

No. 10.

ABRIL 1980

D. L. P. M. 415 - 1979.

A DEIA MOS FEIM ES LLIBRES!

A Deia mos feim es llibres d'estudi i entreteniment!. No tots, però bastants!

Com les feim?. Molt senzill: els al.lots els escriuen, els dibuixen i els imprimeixen; i jo coordin, m'entusias més que ells i intent entusiasmar-los.

I per quines matèries serveixen?: Per aprendre a llegir i escriure en català -es nostre mallorquí- i en castellà, per esplaïar-nos a la Bibioteca, per aprendre l'ortografia, per estudiar la geometria i el dibuix, per recopilar les experiències de Ciències, per trobar-nos amb Deia...

Es a dir, no teniu llibres d'estudi, ni bibioteca?. Sí, es clar que sí: pocs llibres fets a casa d'altri, d'editorials, i un caramull a la Bibioteca per pasar-ho be. Però a més a més ens feim els nostres!

I hem feim moltes còpies? Poques, les nostres tècniques són artesanals i molt senzilles, a un color. Però ara ve la bona... Una de les nostres col·leccions: "Bonos Dents" s'edita ara a Ciutat per Editorial Cort, a colors!. Són vint llibrets de contes on a cada un d'ells, a través d'una historieta i un vocabulari bàsic, s'estudia una lletra-fonema del català, del català de les illes, amb les nostres paraules i característiques morfològiques. Són vint llibrets de poques pàgines cada un, publicats ara en carpetes, i que aniran sortint al mercat a poc a poc, uns ara mateix, altres pel Jun (Sant Joan) i per l'agost els darrers. Els acompanyarà el meu segon llibre, guia metodològica de tots ells, "Autoaprenentatge de la lectura i escriptura".

Perquè dues són les finalitats d'aquets contes fets a casa nostra:

1ª: Tots conjuntament, esser un mètode per aprendre a llegir i escriure sa nostra llengua, que ara a la fi es comença, timidament, a ensenyar a l'escola i no havent-hi quasi material ("A, bé, ce, sa pastera ja la sé" d'Aina Moll, "Tira a tira" de Jaume Oliver i "Ansa per ansa" de Abeyà/Fortuny/Mascaró, i res pus).

2ª: Cada un d'ells per separat, ser un llibre d'esplai per infants de 5 a 7 anys que no tenen cap conte apropiat amb les seves paraules, dibuixos i senzillesa de textos.

-0-

Per què aquest treball a l'escola? Aquí l'autopregunta més important i la raó d'aquest article:

1.- Ser conscient que els mètodes sil·làbics de lectura i escriptura que fins ara han emprat els nostres infants de primer d'E.G.B. són lo més lluny que hi ha del mètode natural. Imaginau-vos que el nin, a casa seva, hagués

d'aprendre a parlar així: una setmana les paraules que tenen ma, me, mi, mo, mu; i a l'altre les que tenen pa, pe, pi, po, pu.

2.- Ser conscient que els nostres infants no s'han de quedar tancats dins gàbies, de quaranta en quaranta, i que cada nin és un món a l'hora de l'aprenentatge del codi lector, i quaranta una càrrega!

3.- Ser conscient que els nostres infants ja és ben hora que aprenguin a llegir "cadira" i no "silla", que és amb la primera que han après a assegurar's i parlar.

4.- Ser conscient que ja està bé d'obligar a aprendre a llegir ninos a nins, a tots, dins el primer trimestre del primer curs. A que ve tanta pressa! ¿El varen obligar a córrer i el varen obligar a examinar-se quan aprengué a caminar? Cada nin segons el nivell intel·lectual i formació de ca seva aprendrà a llegir quan maduri, o a 5, o a 6, o a 7, o a 8, i a un ritme no esquizofrènic. Que no totes les taronges maduren al mateix temps i les darreres no deixen d'esser bones ni les primerenques agres!

5.- Ser conscient que una escola unitària els majors i els petits poden participar del mateix material. Aquesta col·lecció "Bones Dents" la feren conjuntament nins de 5 a 9 anys. Els majors estudiaven l'ortografia i els petits aprenien a llegir.

6.- Ser conscient que s'ha de lluitar contra el procés de momificació escolar dels mestres i alumnes que llegeixen uns llibres fets en sèrie i far uns exercicis fets en sèrie, en lloc de crear-se per ells mateixos les eines i els resultats.

-0-

La col·lecció "Bones Dents" que ara surt al carrer no poton ser una arribada, sinó un punt de partida. Voldria que servis per fer botar les ganes a crear, mai a consumir en sèrie lo nostre.

No ha de servir més que per meure's. Mallorca ho necessita!... I jo també, que tal volta en soc massa poc a poc, creient que vaig de pressa!

Escola Unitària

Abril-1980

JUNTA MUNICIPAL
Ooooooooooooo

La Junta Municipal correspondiente al mes de Abril tuvo lugar el día 9.
Se desarrolló según el siguiente Orden del día:

- 1º Lectura borrador acta anterior.
- 2º Disposiciones oficiales de interés municipal.
- 3º Facturas presentadas.
- 4º Correspondencia oficial recibida.
- 5º Expedientes obras particulares.
- 6º Examen y aprobación en su caso del Padrón General de Arbitrios municipales.
- 7º Liquidación presupuesto 1.979

Punto 1º

Se aprobó por unanimidad.

Punto 3º

Diferentes facturas: COMPAÑIA TELEFONICA (conferencias Marzo y Abril).
ARPAL S.A. (Impresos oficina municipal). F. XAVIER SANS ROSSELLO . APODERADO
(Honorarios 1º trimestre). BUTANO S.A. (Cargas para escuelas y Ayuntamiento).

Punto 4º

Un escrito de la Delegación de Hacienda sobre la aprobación del expediente relativo a la imposición en este municipio del Impuesto sobre solares.

Otro de la misma delegación aprobando el expediente relativo al Impuesto municipal sobre el incremento del valor de los solares.

Y un tercero sobre la aprobación del expediente relativo a la modificación de la Ordenanza Fiscal reguladora del Impuesto municipal sobre Gastos Suntuarios.

Una carta del Colegio de Ingenieros de Caminos, Canales y Puertos de esta Provincia, relativa a la minuta de honorarios por el encargo efectuado por el Ayuntamiento sobre el Proyecto de Abastecimiento de agua y saneamiento de la villa de Doià, que asciende a 1.252.258.-Pts.

El Consistorio acuerda consignar la cantidad suficiente para abonar dichos honorarios en el presupuesto a formar para este año.

Una instancia de D. Juan Marroig Colom, propietario del manantial de la fuente denominada Es Moli, ofreciendo agua de dicha fuente al ayuntamiento, para el abastecimiento del pueblo.

El Ayuntamiento estima de mucho interés dicha oferta y decide solicitar

del Sr. Marreig que haga al Ayuntamiento una proposición formal en términos económicos.

Un escrito de BANCA CATALANA contestando a la petición que en su día le hizo el Ayuntamiento informando que accede a la misma: Publicar junto con el Ayuntamiento el cuarto y último tomo "NOTES PER LA HISTORIA DE DEIA". Y que se puede contar con la aportación de 15.000' - pts.

El Consistorio decide darlo por enterado y agradecer dicha ayuda.

Una carta del Consell General Insular en la cual se expone que de acuerdo con el compromiso existente entre el Ayuntamiento y el Consell, para la financiación y gestión del Planeamiento Local deberá ingresarse en la tesorería de dicho Consell la cantidad de 70.000' - pts.

Se decide efectuar dicho ingreso.

Después de dar lectura a otro escrito recibido del Consell, en el cual se notifica al Ayuntamiento que antes del 15 de Abril próximo deberán dirigirse a la presidencia del Consell las peticiones para la inclusión de obras en el Plan Provincial de Obras y Servicios para el año 1980. El Ayuntamiento acuerda:

1.º Acogerse al mencionado Plan con la obra "Proyecto sanitario de Pala, 1.ª y 2.ª fase, cuyo presupuesto asciende a 21.866.644 pts.

Solicitar una subvención de 16.399.933' -pts que representa el 75% del presupuesto.

Que la cuantía de la aportación municipal se cifre en 5.466.661' -pts o el 25% restante.

Que la contratación de las obras, en caso de ser concedida la subvención se llevaría a cabo por el propio Consell, por carecer la corporación de medios económicos y técnicos.

Punto 5.º.

Se concedieron los siguientes:

BANCA CATALANA, S.A. Efectuar obras interiores en la calle Via Archiducque Luis Salvador 11-A. Sujetándose al informe emitido por la Jefatura Provincial de Carreteras.

D.ª MARIA MARRONG COMI. Construir un tabique en el garaje de la casa n.º 2, Via Archiducque Luis Salvador.

D. JUAN RUIJAN MAS. Construir una casita de apuros de las dimensiones de 3x6m, en el olivar de Can Raboa, con sujeción estricta al informe de la Jefatura Provincial de Carreteras.

Examinado nuevamente el expediente relativo al recurso de reposición interpuesto por D. Juan Miralles Liadó contra el acuerdo municipal del día 5-7-79 denegando la licencia municipal de obras para ampliar la terraza en la finca "Ca'n Fusimany" y visto el informe jurídico pedido por el Ayuntamiento, se acuerda por unanimidad desestimar dicho recurso de reposición.

Punto 6º.

Se ha confeccionado el Padrón General de Arbitrios Municipales 1980, que comprende: (Recogida de basuras, prestación personal, o de transportes, inspección de motores, desaygos en la vía pública, entrada de carruajes en domicilios particulares, tránsito en la vía pública, escaparates y letreros, (publicidad), puertas y ventanas al exterior, toldos y balcones, tenencia de perros, carros, carruajes y bicicletas).

Al ser hallado conforme en su totalidad, se acuerda aprobarlo y que exponga al público por el plazo de 15 días para examen y reclamación en su caso.

Se dió cuenta de la liquidación de Gastos e Ingresos pendientes del ejercicio anterior, y se aprobó la siguiente:

Existencia en Caja el 31-12-1979.....	1.102.742 pts.
Créditos pendientes de cobro.....	77.700 "
	<hr/>
	1.180.442 "
Restos por pagar en igual fecha.....	38.896
	<hr/>
Superavit.....	1.142.546 "

También se aprobó la cuenta de Valores Independientes Auxiliares del presupuesto correspondiente al ejercicio de 1979, rendida por el Depositario de Fondos de la Corporación.

A propuesta del concejal de obras, se acuerda la construcción de unos nichos de propiedad municipal en una de las casetas del cementerio que sólo sirve ahora para guardar trastos. Con el fin de poder contar con alguna sepultura cuando haya alguna familia que carezca de ella.

El asunto del nuevo policía municipal se deja para posterior estudio.

Y no habiendo más asuntos de tratar se levantó la sesión.

D. MIQUEL MARQUES COLL, PRESIDENT D'HONOR DE L'ASSOCIACIÓ DE
PREMSA FORANA.

El passat 25 de Març tingué lloc a Inca la votació dels membres que han de regir la nova Associació de Premsa Forana.

President: Santiago Cortés "Dijous"

Vicepresident: Miquel Picó "Solter"

Secretari: Pau Roynós "Dijous"

Tresorer: Carlos Costa "Sant Joan"

Vocals: Rafael Ferrer "Perlas y Cuevas", Miquel Riera "Polanix" i Joan - Riera.

Aquesta associació compta amb 15 publicacions, totes elles de la part forana, es a dir representant uns pobles que dia a dia es van obrint camí dins la tasca informativa. De cada poble i dins cada publicació i té cabuda tot lo referent a la vila o comarca que representa. Ara els llaços es troben més reforçats, la associació farà més ferm el front comú i la profundització i presa de consciència de certs problemes es coneixeràn arreu de l'illa.

FOMENTO DE TURISMO DE MALLORCA.

Ponemos en conocimiento de nuestros lectores, que el Fomento de Turismo de Mallorca en su 75 aniversario organiza:

Premio: ENSAYO.

Premio: FOTOGRAFIA.

Premio: MEDIOS DE INFORMACION.

Los premios se distribuyen:

ENSAYO: 3.000\$ U.S.A. o equivalente en pesetas

MEDIOS DE INFORMACION: 2.000\$ " " " "

FOTOGRAFIA: 1.000\$ " " " "

Puede participar todo el que lo desee, sin límite de nacionalidad. Idioma libre.

Para más detalles referentes a las bases, dirigirse a S'ENCRULA, o directamente al Fomento de Turismo.

PROPOSTA DE SA COMISIO DE FESTES NO-ALINEADES PER UN PROGRAMA DE FESTES DE
ST. JOAN POSAT AL DIA.

23 de Juin 1980 a les 11 h.

Començament de ses festes amb soltada de coets a càrreg de la N.A.S.A.

A les 11,30 h.

Gran Rallye "I Volta a Deià amb Motocultor". Valiosíssim primer premi: un litre de benzina.

A les 16 h.

Festa Deportiva infantil amb els jocs tradicionals com S'Antenna En-sabonada etc.

17 h.

Concurs de "Tiro al platillo volante" en es Pla de Son Torrella. Patrocinat per es Bar Menfis de Sóller.

20 h.

En es Parc Municipal, representació de s'obra de teatre "Qui ha vist es Conseller?" presentada per l'Opera Nacional de Pekin.

23 h. Balls Mallorquins interpretats per la Companya Joan Tresvoltes (Residents de sa Casa de la Misericòrdia de Palma).

23,15 h.

Descans.

Dia 24 de Juin a les 10 h.

Homenatge a la Vellesa en es banc de sa Senyora de Ca L'Abala; hi haurà vi i pa amb oli (pa Bimbo, oli de soja i tomàtiques de conserva). Mentres Sa Coral Escolar de Deià interpretarà: "Temes musicals dels anuncis de la Tele".

12 H.

Concurs de Tir amb Bassetja als Codols Blancs. Diana: Foradar qual-sevol lanxa que entri a Sa Cala sense reduir velocitat.

A les 16 h.

Gran Trial de Moto-Cross, pujant per es Totrent de Deià de Sa Cala fins a Ca'n Oliver. Primer premi: Una setmana de vacances, tot pagat a Son Dureta.

18 h.

Inauguració de l'exposició dels projectes premiats en es concurs:

"Que forem amb es desprendiment de's Puig?".

20 h.

Festival de bellesa "Miss Deià Agricultura 1980" Primer premi: un sac de garroves, presentat per sa guanyadora de l'any passat: sa mula de Ca'n Deià.

23 h.

Grandiosa verbena en es Parc Municipal (amb servici de Bar i servici de "Lavado en Seco en Una Hora" (degut a sa fgran quantitat de pols) amenitzada per els renombredissims conjunts musicals "Els Pardals de s'asc" i "Los Rocking D.D.T. Boys". Entrada 2.000' - pts.

Día 25 de Juin.

A les 07 h.

Gran traca final a càrreg de la I.R.A.

Tomàs Graves.

YA EMPEZABA A SER HORA.

(Enhorabuena)

De verdad que me alegré el otro día al leer el artículo de S'Encruia titulado SUGERENCIAS. Y es que ya empezaba a ser hora de que por fin se tomara en serio aquí en Deià eso de la Cultura, siendo como es uno de los lugares más propicios de nuestra Isla para su desarrollo. Que motivos no faltarán, ni han faltado nunca en este pueblo, en el que principalmente el arte ocupa un lugar destacado.

Ahora, lo importante, es saberle dar a la Imaginación y conseguir que el Ayuntamiento facilite su camino. Pero, no debemos esperar tampoco que el Ayuntamiento actúe solo. Debemos tomar toda parte activa en esta empresa y ayudarlo. El artículo de "S'Encruia" que da esta buena noticia, habla de unos fondos, que lógicamente serán necesarios para que la idea pueda llevarse a la práctica. Pero todo dependerá del interés que tengais "deianenses" por vuestro pueblo.

Vosotros, ¿quereis a Deià, verdad? Pues bien: lo más importante está solucionado. Pues tal como yo entiendo la cultura, pienso que la base fundamental de aquella debe apoyarse en el amor, y en este caso es el amor a la propia tierra, que aunque yo no haya nacido en Deià, también es mi tierra, por ser como soy mallorquina; y todo lo que sea favorecer el desarrollo de nuestra cultura es una forma de demostrar el amor que sentimos por nuestra Isla.

Cuando no se ama de verdad una cosa, se la destruye con el tiempo. Pero cuando se la ama de verdad se la cuida, esperando a que florezca para poder luego recoger sus frutos. Y todo en esta vida, para que llegue a buen término, hay que comenzar desde abajo. Como las plantas, o ciertos árboles, que para conseguir que den buenos frutos depende muchas veces de la buena selección de las semillas, a las que hay que sembrar en buena tierra, y regarla y cuidarla antes de que aparezcan los primeros tallos, que con el tiempo se irán convirtiendo en arbustos.

Así pues, pienso que una de las cosas (quizás la más importante) a tener en cuenta en este movimiento cultural que se quiere crear, es la de no olvidarse de los niños de Deià. Ellos son la semilla necesaria para el Deià

del futuro. La educación humanística que reciban en los primeros años de colegio será el abono necesario para que sus espíritus crezcan debidamente formados.

Por esto, desde esta páginas propongo que esta estupenda idea del movimiento cultural no se olvide ni por un instante que para su continuación -y al margen de ella- Deià depende de la futura generación y del grado de amor que esta futura generación tenga por su tierra. Que los niños, pues, tengan parte activa en este asunto. Si aprenden a amar a Deià desde pequeños, sabrán conservarlo desde mayores. Amar la propia tierra es desear que prospere (no por interés) y al mismo tiempo saber conservar su carácter sin destruirla. Amar la propia tierra no es simplemente recordar pasados tiempos en los que parecía más hermosa; amarla es evitar a toda costa tener que recordar estos pasados tiempos y poderla contemplar siempre tal y como es.

Repito, por tanto, mi enhorabuena a esta interesante idea del movimiento cultural, y a ella me adhiero y deseo apoyarla en la medida de mis posibilidades y en todo cuanto sea necesario. Aprovecho también para agradecerlo a sus promotores y coordinadores. Pero insisto: haced trabajar la imaginación y colocad a los niños en primerísimo lugar.

Darles también a ellos esta oportunidad es hacer dos cosas a un mismo tiempo: cuidarse del presente y del futuro de Deià. Y creo, que ahora es el momento; y la ocasión la más propicia. No la desaprovechemos.

MARIA MARTIN.

Ses mides

Avui pretenim treure a llum, una de ses coses que a l'hora d'ara, molta de gent ignora i que en temps passats formaven part del llenguatge corrent. Son es noms de ses difeents mides que empleaven els nostros vells.

Ses més corrents eren ses de pes, perquè casi tots ets aliments venien dins sacs i s'havien de pesar, entre ses mides de pes més conegudes hi ha ses unces que equivalen a 30 grs. d'ara,, després hi havia ses mitges UNCES (15gr) i 3 UNCES (100gr.). També contaven amb LLIURES, y tenien: una LLIURE (400gr.) per esser més exactes vos direm que l'any 1926 una lliure es contava com a 407 grs. després també hi havia ses mitges lliures (200gr i dues lliures i mitja que vènia esser es Kilo. Aquestes dues mides eren ses que més s'empleaven dins ses botigues per pesar cafè, arròs, sucre etc.

A ses carneries, solien pesar amb TERÇES que equivalen igual que ses lliures a 400grs, ses mitges terçes i ses dues terçes.

Per pesar coses més grosses com per exemple es blat, sa civada, s'ordi, ses olives etc. s'empleaven ets ALMUDS i ses BARCELLES. S'almud equivalia més o manco a 1'92 litres. Cada Barcella eren sis Almuds. Aquestes - dues mides tants s'empleaven dins ses de pes com dins ses de capacitat.

Hi havia també ses corteres que equivalien a 70'34 litres o també a 36 Almuds. Amb pes de Barcelles sa cortera equivalia a sis, que podien esser caramulles o rases, quan pesaven olives solien esser caramulles i quan pesaven blat o civada eren més rases. Per pesar coses grosses o que feien molt d'embalum, com per exemple garroves, lonyo, carbò etc. hi havia ses ARROVES que equivalien a 10 Kg. i es QUINTARS que valien 40 kg. hi havia gent que contava es quintar com a 42'5 Kg.

Com a mides de capacitat nos trobam amb ses MESURES que eren 16 litres encara que en temps més vell equivalia a 16'58 litres, després també hi havia es CORTA que eren 4 litres i s'ODRE que eren 56 litres. Ses QUARTES normalment eren de 1 litre, però també era variable segons sa casta de líquid que masuraven. Per exemple una quarta de vi que eren 0,26 litres i una lliure d'aiguarent que valia 0,41 litres; ses mitges quartes de cada un valien mitg litre. Ses OCTAVES eren un quart de litre.

Com a mides de longitud ens hem trobat amb es pams i ses CANTES que - eren més o manco vuit pams i que s'empleaven per midar roba principalment

Per midar sa terra s'utilitzaven ses CORTERADES cada corturada tenia quatre cortons. Ses corterades venien esser unes 71,031184 àrcas. També empleaven ses DESTRES que eren 21 pams quadrats. Una corturada to 400 - destres. Es pescadors empleaven per midar, ses BRASPS que venien esser 10 pams.

Per navegar per dins la mar s'emplean unes mides de longitud molt diferents a ses de la terra; una d'elles es sa MILLA que son més o manco 1.852 metres, sa LLEGUA (5.555 m) i es NUS (15,42m.).

Aquestes son ses mides que hem pogut trobar que son ses més conegudes pels nostros vells, ens agradaria que si qualcú en sap més, o creu sabre ses equivalencies mes correntes ens ho comunicui.

F. Marcús i F. Bauçà

Abri!l

Hi tornarem al sol-solet!
Tira el brser per la finestra
que vengui el sol com una festa
i ja no vull sentir més fred.
Oh! Quin aïret.

Dins l'Abril
cada gota val per mil.
Abril pover i Maig ventós
fan l'any ric i profitós.

Dins s'Abril ses herbes treuen ses flors, ses ovelles mengon a voler
i sa llet que les treuen es:sa miloor, lo mateix que es brossat i es format-
go. Ja hi ha xitxeros i faves tendres.

Casi sempre pes S'Abril hi ha sa Setmana Santa i ses festes de Pasqua
amb es confits, panades, coques, crespells i robiols.

No es tan dolç l'Abril florit
que no geli qualque pic.

Si es refreda l'Abril dolç
és es més dolent de tots.

Fins a setanta d'Abril
no et llevis ni un fil.

Treball realitzat
per 5^a D'E.G.B. des
Puig.

RECEPTE

"GRAIXONERA DE PEIX DES PATRO MARC"

Amb un poc d'oli es sofregeix, ceba, tomàtiga, alls, i julivert, una mica. Després si posa un sestre de patata tallada fina, damunt sa patata es peix (que pot esser qualsevol). Es posa un brot de marduix, una fulla de llorer, un poc de mantequilla, un poc d'avecrem, espicies a voler i sal. Si posa aigua fins que cobresqui es peix. Es tapa sa graixonera i es deixa coure.

CONTINUACIÓ:

- Bon dia.

- Bon dia.

Pujaren altre vegada en el carro, i sempre, ploguent, tornaren a Pollença. Miramar estava comprat.

Si aquell mateix dia de Sant Sebastià, hagués fet una bona diada, seria una taca dibuixar a la vall d'En March, i probablement no hauria pensat pus amb Miramar... diu l'arxiduc.

I, ara, hi afegiren nosaltres: si aquell dia no hagués plogut, no hi hauria hagut a Mallorca una de les coses més belles que es puguin veure a rreu del món. No hi hauria una masia esdevinguda un museu; no hi hauria els boscos més ufanosos que enviralla el Mediterrani, i no hi hauria un arxiduc d'Àustria que estimés tant aquesta Roqueta, ni que parlés el mallorquí com un fill de "sa illa daurada".

Perquè, després de Miramar, va anar comprant finques i més finques, fins a fer-se seva la costa on havia viscut En Ramon Llull, i un cop seva, va treballar per a embellir-la i ensenyorir-la.

De primer va moblar el casal, amb els vells mobles de Mallorca, que els mallorquins veien marxar, no firem amb indiferència, però fent poc esforç per a aturar-nos. Llits tornejats, en les sales blanques, amb els cobrellits fets a Artà; plats i ribells de reflexos, en els escons i prestatges; estores d'espart de Palma, caixes, cadires i arquimesos; tot ho va anar aplegant amb amor, aixoplugant-ho a casa seva, com en un asil de reliquies; i quan no les podia comprar- com una hermosa arca de noguera, que hi havia en el palau de l'Almudaina i que un capità general se la va portar a Puerto Rico-, s'accontentava de fer-ne una còpia per a conservar-ne el record, ja que no podia conservar l'objecte. Després dels mobles de la casa, els arbres del bosc que en són l'ornament. Va privar que en tot el seu terme es pogués tallar una branca, i el bosc, agraït, va ufanar-se en vestir-se de gran bellesa, i, quan l'ombra cobrí les muntanyes, va fer-hi camins sota els arbres; però caminets mig amagats que no ferissin el peïssatge, i va fer-hi miradors de pedra i glorietes de marbre blanc, demostrant en tots els detalls ésser home de gust refinadíssim.

Això és el que és l'Arxiduc. Un home de gust i un home de cor. Mai, en ses possessions, no ha comprat un sol animal que no hagi mort de vell a la casa. Un cavall hi va viure vint anys; els gossos dormen en els porxos, - fins a caure-hi de vellesa. Si veu un arbre que està malalt, el fa cuidar com a una persona, i els homes hi viuen més gegurs que els peixos dintre el mar; i veure un príncep que viu quaranta anys mirant els homes, mirant paisatge, només es pot veure en aquesta illa.

Avui dia, l'Arxiduc és un home de seixanta anys.

Es un príncep que viu retirat, en plena contemplació. No mira la roba; no mira els títols; és un home que es creu bon home. Un l'interessa, s'hi apropa i li allarga una mà gruixuda. Té ulls blaus i cabell roig del Nord; però el sol de la serra i del mar li ha patinat el rostre, amb un morro de ponya daurada. A casa seva, obre les portes als caminants i als pelegrins.

Escriu, mira el mar i contempla, car sols un gran contemplatiu podia deixar la seva pàtria, i les vanitats de la cort, i les sumptuositats del

luxa per a escollir-ne una de nova i erribar a parlar sa llengua, i no per un mes, com a turista, sinó quaranta anys de vida i arrelar-se, en contemplació, com un roure d'aquestes serres.

Per fer tot això, s'ha d'ésser un gran senyor de l'esperit, i l'Arxiduc Lluís Salvador ho és de naixença, però més ho és d'ànima.

Quan es veu un lloc descuidat, que té bellesses naturals, se sol dir:

- Si això fos dels anglesos!...

Es diria millor dient:

- Si això fos de l'Arxiduc!...

Ésser dels anglesos, un bell lloc, vol dir fer-hi funiculars, hotels, cases d'avorrir-se i destruir-ne l'hermosura, i ésser de l'Arxiduc vol dir cuidar amb amor de civilització lo que ha fet la naturalesa. (L'Arxiduc se n'hagué d'anar de nostra patria, definitivament, el 1914 per mor de la guerra Europea. Es a dir, que exceptuant les temporades que estigué de viatge, habità a Mallorca uns quaranta-cinc anys.

Enyorant nostra terra morí al seu castell de Brandois (Txecoslovàquia) dia 15 d'octubre de 1915, quan comptava 68 anys.

Aquest home extraordinari, plé d'anècdotes, no deixaria d'ésser anecdòtic ni amb la mort, puix fins a 1917 no pogué ésser sepultat.

JOSÉP SEGURA

DOCUMENTS PER A LA NOSTRA HISTÒRIA

(Agafat des PU-PUT. Març 1980).

Així sarreglaven ses coses a s'ajuntament de Llubí l'any 1840 .

- Tota persona de qualsevol edat i sexe que amb pedrades, insults o d'altre manera inordi o escandalisi als domés o alteri sa tranquil·litat pública, se castigarà amb 3 o 20 sous de multa, segons sa gravetat de sa falta.

- No se podrà fer cap diversió pública passades les deu de la nit, ni tocar guitorres pos carrers sense autorització municipal. Multa de 15 a 60 sous. L'amo de la casa des renou serà el responsable i carregarà amb les conseqüències.

- Tots el vesins tendran l'obligació d'agranar sa carrera cada dissabte de no poder-ho fer es disabte o foran es diumenge ben domatí. Multa 3 sous.

- Se prohibeix tenir fens a sa carrera i camins públics. Multa de 3 a 15 sous.

- Tot vesi que tengui terra o hisenda confrenant amb camins públics, cuidarà de que sa part que dona dins es camí estigui ben nota.

- En ninguna casa es permetrà joc d'envit, sort o atzar, ni altre prohibit per les lleis. L'amo de la casa serà castigat amb un duro a cada jugador, quedant a disposició del senyor Jefe Fleitio els noms de l'amo de la casa i jugadors.

1sou=0,166 pts. 1lliura=20 sous= 3,33 pts.

Semana Santa

- Uep Maria!
- . Jesús fillota, feia dies que no et veia. On t'havies aficada?
- Estimada meua! Amb aquestes filoxeres de diarrea que hi ha hagut, una no es podia moure de casova.
- . I que ho diguis, permi tothom n'ha passat.
- Tanta sort que ja enjarem confessados.
- . I ara a qualsevol cosa diuen confessar, perquè allò que feren, un temps no hauria servit per res.
- Però així mateix va anar-hi molta gent. I era un capollà ben abrinat. No acabava ses paraules.
- Però es día del Ram horabaixa, fent un esforç vaig anar con tota sa vida a "vespres" i vaig trobar ses portes pes ulls. On s'ha vist mai! No fer es dotze sermons.
- I ara que dius? Jo no n'estava alterada. Vaig anar a ciutat amb es meu - gendre a passar un parell de dies.
- . Idò si Tonina. Aquella mos feren. Tornarem davallar "cul batut i cara alegre."
- Es dijous hi va haver una gentada. L'esglèsia era plena. Tothom volia sentir es "coro". Com que havien fet tants de preparatius; vestits nous de caperutxes, d'apòstols i cançons també noves. Sa processó va ésser guapíssima. I amb molt d'ordre.
- En s'anit tantes caperutxes blanques, aquells cirials i aquella cadena - que arrossegava el Bon Jesús, feia com a ruixades de fred. Vaig tenir una alegria de veure aquells vestidots des apòstols que feren quan eren joves. Ni havia que encara eren es mateixos. Això si, molt nets i arreglats.
- . Escolta i en digueren que n'hi havia un que feia com de mestre de cerimònies. ¿Qui era?
- No ho sé. Densà que he tornat velle, m'han fuit ses fisonomies des joves. Lo que no havia vist mai es que a la Sang li enteferraren com un coixí de flors damunt sa guixa. Feia més raro!
- . Pentura era sa falta de costum.
- Podria ésser.
- . Si fos estat altre temps. En Jordi encara podria estar dins s'ordi, perquè ni a sa Plaça, ni en es Porxo cantaren es "Deu meu Misericordia". Però havies d'haver sentit allò que cantaven ets altres anys. Enguany ho feren mallorquins i estrangers plogats a quatre vus. I fa ésser una preciositat.
- Ja m'ho digueren.
- I es divendres quan feien s'endavallament de cop i volta s'apagaren tots es llums amb un "Pater Noster" de fons que era com si haguessin davallat ets àngels a cantar-lo.
- I altre volta sa processó. Hi va haver-hi cinc focs. Això fa molt guapo, no s'hauria de perdre mai.

- Ara que xerres de foc. I la de sa plaça que va esser?
- Va estar molt bé. Primer varen beneir un fogueró i varen encendre es ciri Pasqual i d'aquell encengueren tots unes candelotes que nos daren i en processó anarem cap a l'església on foren sa missa de Glòria.
- Es corc aquest vespre anava molt desberetat. S'aturaren i s'embullaren. llavors digueren que era cosa de sa lluna, jo no entenc d'aquestes coses. I a sa sortida, crespolls i vi dolç per tothom, et dic que en va comparci-xer de gent, més que a missa.
- Ja se sap. Allà en no han de pagar a tot bitxo li va be arroplegar.
- Bono fins demà.
- Deu nos do salut i moltes Pasques vegem passar.

M. Ripoll i C. Rullàn

L A B O R A L

Sembla que s'Ajuntament
 du molta feina atrassada;
 han allargat sa jornada
 i encara lloguen més gent:
 Escrivents, municipal (I)
 cobrador executiu,
 i encara paguen jornals
 si no son abastament.

Però segons diu la gent,
 el "Jefe de personal"
 els hi vol fer dur al corrent
 un diari laboral
 per exposar el que es va fent
 en el Plè Municipal.

Si aquesta idea prospera
 i s'arriba a dur endavant;
 o no hi haurà feina enrrera
 o hi haurà... diari en blanc.

~~~~~

(I) Pareix que hi ha dificultats
 per trobar un municipal condret.

T.R.

Xerratorum...

DIUEN:

Que aquestes festes que hi ha hagut ciutadans, s'han pogut omplir sa butxa tots es moixos i es cans, de sa "basura" que hi ha hagut pes voltants.

Que aquest capollà hauria de deixar anar es castellà, i dir ses mises en mallorquí, que és tan fí.

Que per sa llibreria haurien d'armar una granera, perquè de xiclets, papers i pipes en tenen plena s'acera.

Que es qui cerca es Banc i no el troba, a s'oculista vagi a demanar hora, perquè amb es "lletroero" que han possat, és que ses ulleres li són de primera necessitat.

Que per sa Setmana Santa durant ses processons, es cafes tengueren tancat, menys a "La Posada". Serà que son protestants?

Que "ES TRES BOTETS" va esser un exit de sa gentada que hi havia que quasi sa plaça omplia.

Que estàn de onhorabona es que sa llàntia han instal·lat, perquè ja tornam tenir, es temple il·luminat.

Que a qualque palmesà es "coro" no li agradà. Va dir que cantava amb por. Però ja se sap, sempre n'hi ha que xorren sense to ni so.

Maquets

per Sa Titina
i Sa Geneta

Tant diràs, tant faràs..... prediquera, molta prediquera...fer lo que jo dic i no, lo que jo faig.....

Heu provat de caminar amb un maquet dins sa sabata?....

Mira que ho es empenyos, fa mal seguir endavant amb una cosa tan petita - dins sa sabata, casi no fa ombra a la terra, pero....

Vet aquí es pas de sa Titina i sa Geneta, que cridats a col.laborar; dei xaren de bande les sexes feines.

"Maquets", es la nova secció dedicada a la rialla, l'humor, la Befa, el jutipèri... I a tots els que duen les sabates amples.

Per a petit que sigui el forat el maquet hi entrarà.

/ Dins el cafè d'un poble comença el fet/

- Truc.... Retruc....

= Ara el posen! Ara el posen!! Sortiu ...sortiu el vourcut!

- Que es estat? Qui es mort?

= Vina! Vina! depressa....

- Oh!! Ohhh!!! Aaaah!! Ah!!

= Es guapo no t'ho pareix?

- Vols que et diga...

= Fa planta.

- Lo que fa es "tafarra".

= Calla, ssshsss! que mos miren.

- Que tant de ssshsss!! Això fa mal d'ulls i darrà molta coa,....

Vaja "botifarra".

= Ja està clavat! ja està clavat!!

- Plas, Plas, Plas, (manbellotes).

BANCA CATALANA

CANVI
CAMBIO
EXCHANGE
CHANGE

= Ja, Ja, Ja....

- I ara?

= Li manca una cosa, ja, ja, ja,....

- Si?....quina es?

= Ses banderetes, home, ses banderetes....

- Vas malament, segons diuen; han de tallar uns quants pins quan sigui bona lluna. I col·locaran banderetes que es puguin posar i llevar en voler.

= "A verlo dicho antes onbre, avisar....avisar". No hauriem gastat tanta saliva.

- Au! anem a fer un altre conyac i a acabar es truc.

-o-o-o-o-o-o-o-o-

Per aquí ho demanà com anava.... S'ENCURIA.... i per aquí m'han contes-
tat....

- Que S'ENCURIA està "MANIPULADA"

= I qui ho estat aquest error de poca cosa?

- carres, carres...son un parell de "llemug-s tuisses"...

= Vols dir que no es un tot-sol?

- "Llemug-s Tuisses" i Tot dit...

= Ja en porèn venir ddo de "llengaruts". molt de "xafardejar" i di que es-
criuràn però encara es s'hord.

- Vols dir que no estau manipulats o formats?

= Ei una cosa hi l'altre....

- Per lo que's veu sou, els mateixos que quan comengareu, i ddo.

= Ei es clar. Per a sobre a totes aquestes "animetes xeteres" que comprin
cotó si no volen que es que de s'orella les faci mal.

- Hei! No t'hen vagis....

= El mes que ve... Ara vaig a confeccionar la llista dels que nos han pro-
més escrits hi encara es l'hora de sobre de que van.

-o-o-o-o-o-o-

"I jo men vaig venir

amb un còpilot de vidre,

i els al.lots pos camí

maquet, maquet,

no m'hen deixaren boei".

Maquet per aquí, maquet per allà, hi ara peguem a n'el dinar.

- Hous aqí la minuta per el sopar o dinar de la comissió "Festes de Sant
Joan" Deia 1.980.

- NOTA: Volem fer a sobre que mitg poble està fotut de s'estomag i es per
això que es nostre metge recomana per a tothom "règim".

- Dinar o sopar: LLOC: "Es barrancons des Teix"

DIA: 32 festa de Sant Llagostí

MES: "Les lilepolies"

- Hem pensat, que per entrar amb gana cal fer una bona passotjada.

- MINUTA: Dues lileseues de pa torrat

quatre gotes d'oli, dos alls

i sal (perquè tornin ximpls).

BEURE: Un tasselot d'aigua de sa font de sa Serp.

- Per acabar hi haurà unas carreres fins el poble.

PREMI: mitg pot de carbonat i una comanilla.

P.D. Sa Titina i sa Geneta vos asseguren que sollicitaràn una subvenció,
per agafar l'exclusiva de retols lluminosos amb foc d'artifici incor-
porats.

Prous populars per a les festes de Sant Joan 80.

"Goumands": paraula que es pot traduir per: sàbaritas, golafres, -
morts de fam.... tal....

Visca el pa, visca el vi, visca la mare del paladar fi.

F. P.

Titina i Geneta

Firma: no en sabem.

Refranyis i dites

Quan es verda se doblega i quan és
seca se romp.

Es més pardal que es cagar de panxa.

Està més tocat que una regadora.

Qui s'aixoca de matí pixa allà on vol.

No et fiiis de ningú que tengui es nas
enmig de sa cara.

Es més benoït que en Pep merda.

Es sabaters sempre duen sos sabates
velles.

D'on sevilla vengui es vent de sa do-
na siguis parent.

Anar per llana i romandre tosos,

Qui vol maldocaps que compri un ase.

Qui te ties a Petra menja bons alls.

Qui no vol pols que no vagi a s'era.

Qui es confrare pren candela.

Qui té sa coa de palla tot d'una la
s'oncen.

Per S'Abril, cada gota val per mil.

Els qui neixen pos Juin, es cap les
bruny.

Cada cosa a son temps i d'estiu xiga-
les.

Qui es llepol se crema:

Tenc es cap com una olla.

Any de serves, oliva no vetles.

Això és més salat que sal morro.

Tot lo que està a l'aire pot caure.

Ses flors i ses amors, ses primeres

El qui va amb un coix, al cap de s'ar-
ho són tot-dos.

Em fas es cuc de s'orella malalt.

Es més sord que una massa.

Te més fem que un mestre d'escola.

Es més llarg que una Corema.

Es més curt que una mànega de guarda-
--pits.

Un dia et trobaré dins ses sopes.

Es més caparrut que una banya de porc.

No hi ha molt que no es gast i poc
que no bast.

No hi ha diumenge sense sol ni viuda
sense consol.

Conhort de molts, conhort de bosties.

Qui vol poix que es mulli es cul.

N'hi ha que neixen amb estrella i d'alt-
tres estrellats.

Val més neixer amb estrella que fill
de Rei ossor.

Qui té es mènec de sa palla fa anar
s'oli allà on vol.

Qui be tanca, be obri.

Val més tenir un al.lot que una malaltia.

Es més caparrut que un bou.

Té més paciència que un sant.

¡Aqueix va néixer es dia dels ases!

Ja es vell i mal de cuore.

¡Mal es dobbers li tornassin merda!

Qui te bon barram, mossega fort.

Poema

Don Abril se bat es cap
des de s'Hotel Formentor
per dir-mos amb elegància
que manjem poc i a les fosques,
perquè es menjar i s'energia
du a Espanya a sa inflacció.

Jo també ho crec, Don Abril
però hauriem d'esser tots.

Pensi que un dia de pensió
a s'hotel que vostè està
bastaria per dinar
a devers mil infantons...

I me cregui, Don Abril,
això no vol més raons!

I. MARTORELL.

Noves

Morts:

Va deixar d'existir després d'una llarga malaltia, Madò Bot, sa madona
vella de Ca'n Fusimany.

Música:

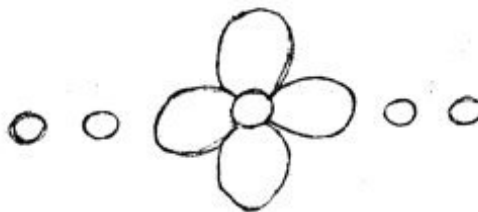
Es coro continua el seu perfeccionament.

Es día de Pasqua va haver-hi un concert a l'esglèsia, que va estar for-
ça be. Cantaren estrangers i mallorquins.

Va assistir-hi molta gent.

Metge:

Volem agrair a ne'n Javier que sa segona festa de Pasqua, encara que mol-
ta gent no fes feina, va passar "visita". No és just que sempre treguem només
lo dolent.

¡SONIDOS DE MUSICA EN DEIÀ!

Uno de los más bonitos pueblos de la isla y debemos desir que hay bastantes, siendo uno de ellos Deià.

Riki Lash normalmente sube para visitar a la duquesa de Deià, la actriz Faye Emerson con la cual Riki puede recordar cuando en los estudios de cine tenían extras que por 100\$ (una fortuna en esos días), tenían oportunidad de convertirse en un Bogart o Davis.

Fue muy refrescante subir a Deià y saber que tienen una coral muy unida, que está formada por mallorquines, españoles y extranjeros de varias nacionalidades.

Detrás de esta coral, muy espiritual, pero de ningún modo religiosa, se encuentran Pat Meadows y Stephanie Shepard y como dijimos incluye gente local y extranjera y ensayan muy alegremente dos o tres veces a la semana.

Cuando músicos y cantantes se juntan para cantar canciones o himnos en latín, el espíritu que reina entre todos ellos para formar este proyecto musical de Deià, es casi espiritual.

Cuando Pat y Stephanie empezaron apenas eran una docena, ahora son 30.

De todos modos cada dos días, algunos de los componentes de esta gran coral se reúnen para cantar más, ya que tienen más tiempo libre. Debemos admitir que algunos de nosotros nos vemos ocupados en otras cosas. Debemos trabajar.

Uno de estos de la coral de Deià a quien muchos de nuestros amigos locales y españoles conocen es Eduardo Vidal "Dito", quien no hace mucho tenía uno de los grupos más populares de Mallorca entonces llamado "Dito y los Four Winds". Contribuye mucho de sus tiempos a los sonidos de música en Deià y tener a tan valiosa pieza con ellos, suma mucho al resultado final.

Riki espera poder anunciar pronto dónde actuará la coral de Deià, aunque éste no será el nombre con que aparecerán.

Ya han aparecido varias veces en lugares de reunión, en los cuales el público ha reaccionado con entusiasmo.

Nuestros mejores deseos mallorquines a Pat y Stephanie que son dedicados músicos clásicos, quienes tocan el violín, piano, flauta, chelo y flauta dulce.

Estos dos americanos han hecho realidad los sueños de aquellos que sentían inclinación a cantar en Deià.

(Viernes 11 de Abril, Reproducción del Daily Bulletin). Artículo de Riki Lash.

